

deli. in učiteljske v Mariboru tako uredi, da bodo dotični pripravniki tudi slovenščine povse zmožni.

Nektere besede še imam povedati o blagovoljnih izrazih, katere je večera jegova prevzvišenost gospod minister za bogočastje in nauk rabil glede učnih stolic, na katerih bi se naj posamni pravoslavni predmeti na graškem vseučilišču v slovenskem jeziku razlagali. Jegova prevzvišenost veli: „*Poskus je uže učinjen bil, pa spodletel je, ker ni bil postavljen na pravo podlago. V Gradci smo uže imeli učno stolico s slovenskim poučnim jezikom; pa opustila se je, ker za njo ni bilo predpogojev.*“

Meni so te razmere dobre znane, ker onda sem se na graškem vseučilišču bogoslovja učil. Ne bila samo jedna učna stolica, nego tri, in sicer učili so gospodje dr. Kopač, dr. Kranje in dr. Škedl.

Zaradi opusta znam drug razlog. Ne zato, ker ni bilo predpogojev, bile so učne stolice odpravljene, nego zaradi naredb, katere so bile 20. avgusta 1851 objavljene. Ti ukazi so vzrok, ka je profesor dr. Kranje bil iz Gradea prestavljen v Sibinj na Sedmograško. Ukazi bili so razglašeni, kateri so našo državo spremenili v absolutistično; nasledek teh ukazov bili ste nesrečni leti 1859 in 1866.

Čital še bodem nekatere besede iz ustanovne listine graškega vseučilišča. Ondi se veli v izvorniku (čita):

„*Universitatem in nostra civitate graecensi Styriae Metropoli cum in finem instituere et erigere intendimus, ut quod alii principes suorum subditorum salutis, commodisque prospicientes, sibi licere existimabant, illud nos quoque, qui plures casque ampliores diversarum nationum et linguarum provincias possidemus, (čujte! na desnici,) multo majori ratione et jure posse omnes intelligunt.*“ *Carolus Dei gratia Archidux Austriae: Styriae, Charinthiae Carnioliae . . . Comes goritiae, dominus Marchiae Slavonicae . . . Datae in civitate nostra graecensi die 1. Januarii anni 1585.*“ Ko je 1586 nadvojvoda Karol, da zaduši reformacijo, jezuitski gimnazij v Gradci razširil v vseučilišče, podkrepil je to svojo ustanovo s tem, ka so razmere jegovih podložnih dežel in narodov toliko različnega roda, toliko različnih jezikov in narečij, tako napravo zahtevale.“ (čujte! na desnici.)

Sedaj si dovoljujem gospodo prositi, da skončatku, kateri mahoma prečitam, blagovoljno pritrđiti rači. Glasi se tako (čita):

„*Visoka zbornica blagovoli sklenoti: Visoka c. kr. vlada se pozivlje, da zaključek visoke zbornice od 26. aprila 1880, tikajoč se uvedbe slovenskega kot poučnega jezika na učiteljski v Mariboru, pri primernej gojitvi nemškega jeziku, s početkom šolskega leta 1884/5 zvrši.*“ (Dobro! na desnici).

Gospodarske stvari.

Sadjerejsko društvo cesarjevič Rudolfovo.

Cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo za Spodnji Štajer šteje 329 udov; med temi so ustanovniki in podporniki, ki so vplačali po 10 gld. p. n. gg.: Dr. Josip Serbec v Celji, M. Vošnjak v Celji, dr. G. Ipavic v št. Juriji, Fr. Lenček na Blanci, Nj. ekselencja knezoškof J. M. Stepišnik v Mariboru, dr. J. Vošnjak v Ljubljani, dr. Glančnik v Mariboru, J. Kronvogel v Celji, Iv. Črnovšek v Zagrebu, Ferdo Črnovšek v Zagrebu (10 fl. in 1 zlat), Dragotin Zupanec v Kozjem, Modic na Prihovi, Posojilnica v Sevnici, Posojilnica v Mariboru, Jurij Žmave v Remšniku, okrajni zastop v Ptujci, okrajni zastop v Slovenjem-Gradci, okrajni zastop na Vranskem, Andreas Podhostnik v št. Juriji. Po 20 fl. podpore so blagovolili poslati slavni okrajni zastopi: Celjski, Kozjanski, Ormoški in slavna posojilnica Celjska.

Prejem teh doneskov javno potrjuje izreka vsem podpornikom našega sadjerejskega društva najtoplejo zahvalo odbor.

Cena soli finančni minister ne da znižati, ker bi sicer primoran bil dobiček od soli, 16 milijonov goldinarjev, drugod iskati in torej druge davke pomnožiti. Živinske soli še tudi ne prodavajo, ker baje niso izumili sredstva, ki bi sol za ljudi brez škode za živino storilo neužitno.

Dopisi.

Iz Celja. (Nemčurji rovljejo) za občinske volitve okoličanske. Začeli so delo pa uže tisti den, ko so zadnje sedaj ovržene volitve bile končane. Vedeli so torej dobro, da so nemčurji postopali nepostavno. No, to je uže veliko, če celjski nemčur spozna, da je krivico delal Slovincem. Slaba vest jih tišči. Začeli so torej iz nova rovat. Odposlali so namreč med Slovence dva aposteljna, sina matere slovenske, ker vidijo, da sami nič ne opravijo. Ta aposteljna sta brata Skoberne, celjski mesar Jurij in krčmar Tone. Obadva sta se učila mesarstva pri nemci g. Kamererji, ki s svojo poštenostjo in pravicoljubjem na sramoto stavlja naše nemškutarje in nemčurje. On prizna, kake krivice se godijo sicer miroljubnim Slovincem in zato volil je slovenske poštenjake. Toda njegova slovenska učenca potegnili sta z narodnim sovražnikom. Pa nebi še toliko ugovarjali, da sta tako volila, sta pač zavisna od Celjanov, pa da sedaj za nje po okolici agitirata, to pa nikakor ne pristaja slovenskim sinom. Tudi obadva pozabljata, da nista toliko od Celjanov zavisna, zlasti krčmar — (pri Zamorci ali Valantu) ne, ampak sta vezana bolj

na goste slovenske iz Savinjske narodne doline. Ti si lahko njuno agitiranje zapomnijo, in za naprej temu primerno ravnaajo. Sicer pa je vsa agitacija zahtevna. Slovenski kmetje zavedamo se svoje narodne dolžnosti po vsej dolini Savinjske, nemškutarjev in nemčurjev ne volimo, če bi jih tudi Jurček pa Tonček ponujala!

Iz Celjske okolice. (Cestni Vervega.) Kolikor koli cest iz Celja v okolico pelja, je ni slabše, kakor je ona, ki memo mestne bolnišnice Lavo in Ostrožno z Lopato veže. Znabiti se je po prizadevanji nekterih grajšakov, ki se po njej vozijo, v novejšem času celjski okrajni odbor na njo nekoliko bolj milostljivo ogledal. Sedaj pa tej cesti nova nevarnost žuga, ki jo vtegne popolnoma vničiti. Sliši se, da „cestni Vervega“ namerava svoj „kis“ iz rudnika v Železnem v (v Gališki fari) po tej cesti na celjski kolodvor voziti. Da se to utegne zgoditi, človek, ki razmere pozna, lahko verjame. Če se pa to zgodi, je ta cesta kakor una iz Galicije na Lopato takoj uničena. Menda me nihče ne bo vprašal, zakaj? Zato, ker Vervega svojem žrebecem nalaga takšne peze, da ob deževji še državno cesto njegovi vozovi celo razrijejo, kako bi pa ta cesta, ki nima nobene trde podlage, zamogla takšno težo prenašati? Ali okrajni zastop, kteremu je skrb za ceste izročena, nima oblasti to cesto njej pretečega pogina obvarovati? Menda tu ne bo veljala prislovica, da „vrana vrani oči ne izkljuje“? Pomagajte nam, dokler je še časa!

Iz Ribnice. (Še zopet šulverein.) Kakor je videti, so naši šulvereinarji veliko korajže od šulvereinskega shoda v Vuhredu dne 17. Fbr. prinesli; tako da se zdaj bahajo okoli z njo. Posebno vnet je pa za ta ..... in slovenozrešni šulverein g. P. krčmar v Ribnici, ki je nekemu narodnjaku se tako le pogrozil: „Zdaj ste Slovenci res na konji, pa ne bo dolgo da boste že prišli z njega,“ kar menda pomeni na bližnje volitve. Pa g. P. nam je prej veljal še za poštenjaka, se li spomni kaj je on? in li ima vzrok Slovence sovražiti? — Krčmar in trgovec je, kar ima, predobil je od Slovencev in ako ga ti zapustijo, — kar se bo zgodilo, če bo takov ..... — bo pa menda živel od smradljivega šulvereinskega zraka? Kakor njemu, te besede veljajo vsem našim šulvereinarjem, ker so večidel vsi trgovci živeči od Slovencev. Kruh slovenski jim diši, ali jezik naš jim je trn v peti, radi bi ga prej ko mogoče iztrebili iz naših pokrajin. — Kar se pa njihove zmage tiče, to jim pa v imenu vseh Slovencev moremo reči, da so take besede — prazen strah za nas. Naše stare očete so vsake vrste sovražniki preganjali zavolj jezika že celo tisočletje ko se še zavedali niso svoje narodnosti, in to s vsakovrstnimi še tako strašnimi sredstvi, pa niso jih premagali; marveč Slovenci so se začeli zave-

dati čedalje bolj svojih pravic. In zdaj ko smo že deloma zavedni, zdaj ko spoznavamo svoj položaj, — zdaj bo nas ponemčil ta pruski šulverein s svojimi ničvrednimi pristasi? —

Iz Ljubljane. (Narodni dom.) Upravni odbor društva „Narodni dom“, sklenil je v svoji seji dne 9. marca t. l., da se od vplačanih deležev izplačajo obresti za leto 1883. V smislu § 4 društvenih pravil pozivlje torej podpisani odbor vse one p. n. gospode deležnike, kateri zahtevajo, da se njim te obresti izplačajo, naj se oglašé do konca leta 1884 pri društvenem blagajniku, g. dr. Staretu, ker bi inači po navedenem paragrafu taiste zapadle društvu na korist. Vabilo k občnemu zboru društva „Narodni dom“. Vsled sklepa upravnega odbora v seji dne 9. marcija t. l. bode letošnji občni zbor društva „Narodni dom“ dne 7. aprila 1884 ob 6. uri zvečer v dvorani ljubljanske Čitalnice z naslednjim dnevnim redom: 1. Predsednikov nagovor; 2. poročilo tajnikovo; 3. poročilo blagajnikovo; 4. poročilo pregledovalnega odseka; 5. nasvet upravnega odbora, da se premenita §§ 2 in 4 društvenih pravil; 6. volitev predsednika; 7. volitev vpravnega odbora; 8. volitev pregledovalnega odseka in 9. posamezni nasveti društvenikov. — Vsi p. n. gospodje društveniki so torej uljudno povabljeni, da se udeležé tega občnega zbora v polnem številu. Za upravni odbor društva „Narodni dom“:

Iv. Hribar,

tajnik.

Dr. Alf. Mosché,

predsednik.

Iz Sevnice. (Slava blagemu prijatelju šolskih otrok.) Da je bilo našej šolske mladeži, osobito oddaljenej omogočeno, ves zimski čas redno šolo obiskovati, priredili so Sevnčanje tombolo na korist javne šole, pri kateri se je nabrala prelepa vsota 106 for., za katero se je naredila topla obleka revnim učencem in učenkam. Pri tej priliki se je, kakor uže poprej mnogokrat (kar pa se nij javno zahvaljevalo), velikodušnega podpornika šole izkazal načelnik našega kr. šolsk. sveta velecenjeni gospod Franjo Lenček, veliko-posestnik na Blanci, kateri je za tekoče šolsko leto za nakupovanje šolskega orodja 20 for., te dni pa zopet za potrebno obleko ubogih otrok 19 for. daroval. Podpisano učiteljstvo izpolnjuje prijetno dolžnost, vsem blagim omiko podpirajočim gospodom in gospem, in osobito omenjenemu ljubeznjivemu dobrotniku v imenu šolske mladeži javno najsrčneje zahvalo izreči.

V Sevnici na Savi 19. marcija 1884.

Učiteljstvo.

Iz Maribora. V torek zvečer so čitalničarje razveseljevali 3 gospodje, 1 gospa in 1 gospodična z veseloigro: Moja zvezda. Vsi so svojo nalogo dobro izvrševali. Hvala vsem! — Pivovarja Goetza rodbina obhajala je v tem postu z velikim gostovanjem sijajno ženitovanje.

Kmalu se pa veselje spremeni v žalost. Zet stavbar Balzer bil je v pivovarni od kotla razmečkan, da je po nekotikih urah umrl. V baron Goedelnovi palači je ogenj nova tla zažgal, drugo je se obranilo. — Lani na 300 fl. obsojeni igralci so v Celji srečo imeli. Plačajo le po 100 fl. Bankalari in Repnik pa nič. Stekli psi se klatijo po mestu in okolici. Zato pozor! Od sv. Marjete na Pesnici nam pišejo, da so lopovi krčmarju Majhenu v Oseku z nadhišja ukradli mesa vrednega 25 fl. in odnesli. Sedaj ko se velikonočni prazniki bližajo, bo treba posebno paziti na meso, vino in kruh, da tatje ne pokradejo.

Od Nove cerkve. Dne 2. sušca zamrl je starosta tukajšnjih faranov, 84 let stari spoštovani mož: Lukež Spolovnjak p. d. Mešič. Dne 12. sušca t. l. zamrl je pa starosta vseh učiteljev Spodnještajerskih, upokojeni g. nadučitelj Franc Škoflek. Rojen je bil pri Novicerkvi, dne 26. novembra l. 1800. Za učiteljstvo se je pripravljaval v Celji. Učiteljeval je v Mozirji, Loki, Podsredi in pri sv. Jurji na južni železnici. K sijajnemu pogrebu prišlo je 14 učiteljev in učiteljic, lepa množica hvaležnih šolarjev, gospode in gospa od sv. Jurja na južni žel. Vsi naši zastopi, daljna in bližnja, Vojniška in Novocerkevška gospoda in gospe, šolska mladina. Ves žalostni sprevod (zamrla je tudi vnukinja rajnega, nekatere ure potem, še le 15 let stara, nesli so torej oba mrliča skupaj k pogrebu) vodili so starosta lavantinskih duhovnikov: p. n. prečastiti gospod Fr. Juvančič, spremljani od 3 duhovnikov. Na grobu izpregovorili so po opravljenih mrtvaških molitvah kratko slovo, ktero je marsikteremu do srca segnolo ter solze žalosti na oči privabilo. Vsem, kateri so se blagovolili tega sprevoda vdeležiti, izreka tukaj očitno in pristržno zahvalo: žalujoča Škoflekova rodbina. Blagi oča pa naj počivajo v miru!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Nekoliko uže krofasti graški poslanec dr. Rechbauer je rekel, da druge (slovenske) narodnosti v deželi Štajerske ne pozna. Staremu liberalcu je menda pretečeni teden vendar oči odprl; kajti v državnem zboru bilo je največ govora le o štajerskih Slovencih. Bila je sprejeta resolucija, da se morajo za slovenske dijake urediti gimnazije v Mariboru in Celji tako, da se bodo poučevali v slovenskem jeziku, a vrhu tega še naučili do dobra nemški. Ugovarjal je celjski Foregger za Slovence tako žaljivo in sebi brezčastno, da se bodo naši čitatelji čudili, ko jim prihodnjič njegovo berso podrobneje priobčimo. G. dr. Vošnjaku smo pa dolžni hvalo, da je njega pa

še dr. Schmidererja tako izvrstno zavrnil. Dlje bila je sprejeta resolucija č. g. Raiča, da se bode na učiteljski mariborskem poučevalo slovenski. Ugovarjal je baron Hakelberg, nemški privandranec, pa dr. Vošnjak mu je dal po nosu, da je dosta imel. Hakelberg je namreč naduto brodil, da slovenski kmet ne stoji za svojimi poslanci. Dr. Vošnjak mu je pa rekel, da še menje za Hakelbergom, ker so ga kmetje v Pragvaldu kot župana pri zadnje volitvi zavrgli. — Kranjski poslanec dr. Polklukar je nasvetoval, naj bi se vendar v gornjem Kranjskem osnovala puškarska šola, kakoršna je v Borovljah na Koroškem. Znamenito je to, da so nemški konservativni kmetje prošnje s 8363 podpisi državnemu zboru predložili, naj se kmečki stan reši pogina, s katerim mu še vedno veljavne liberalne postave in naprave žugajo. Temu nasproti so res smešni liberalni štajerski dohtarji, ki kmete z „Bauernvereinom“ lovijo in so zadnjič v Gradci kot najboljšo pomoč kmetom nasvetovali, naj manjše srenje v večje vkup zmečejo, potem bo kmalu vse kakor v paradizi — se vé nemško-liberalnem, ki pozna strahovito velike občinske doklade. — Za tabak plača finančni minister 25 milijonov, izpeča 70, torej dobi čistega dohodka 44 milijonov; tisti, ki v loterijo stavijo, dobijo 12 milijonov dobitok, zastavijo pa 20 milijonov. Koleki (štampeljni) stanejo ministerstvo samo 370,000 fl. dobi pa za nje 17. milijonov!

Vnanje države. Francozi so v Tonkingu sijajno premagali potuhnjene Kitajce; ti bodo morali 150 milijonov frankov plačati vojne odškodnine, če ne, vzamejo Francozi lepi otok Hainan. Francozi pograbili so tudi dva otoka v Rudečem morju, ker nečejo, da bi tukaj Angleži sami vse strahovali. Tem se v Sudanu nič dobro ne godi. Njihov general Gordon se komaj še brani v Hartumu. — Rusi tirjajo zopet, naj turški sultan plača vojno odškodnino, s katero je uže 4 leta na dolgu. — Nemški cesar postal je 87 let star, Ves svet mu je čestital, prvi se ve da njegov železni Bismark. Ta zahteva od Nemcev 18 milijonov za nove vojne ladije, zlasti za torpedo-ladje. — Jako iznemirila je katoličane novica, da nameravajo sv. oča Leon XIII. zapustiti Rim, ker italijanska vlada celo tisto premoženje in tisti denar, ki je tu sporočen za sv. misijone, drzno pograblja!

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slov. Štajerskem.

III. V prvi polovici junija jih je v mestu in predmestju umrlo mnogo za kugo, potem pa manj; toda da bi kuga celofugasnila, na to ni bilo misliti, ker so okuženi z zdravimi predolgo